

**Effecten en maatregelen
met betrekking tot
beschermde natuurwaarden
in het plangebied Koningsoord
te Berkel-Enschot
(gemeente Tilburg)**

Opdrachtgever: Heijmans Vastgoed B.V. GOB

Augustus 2015

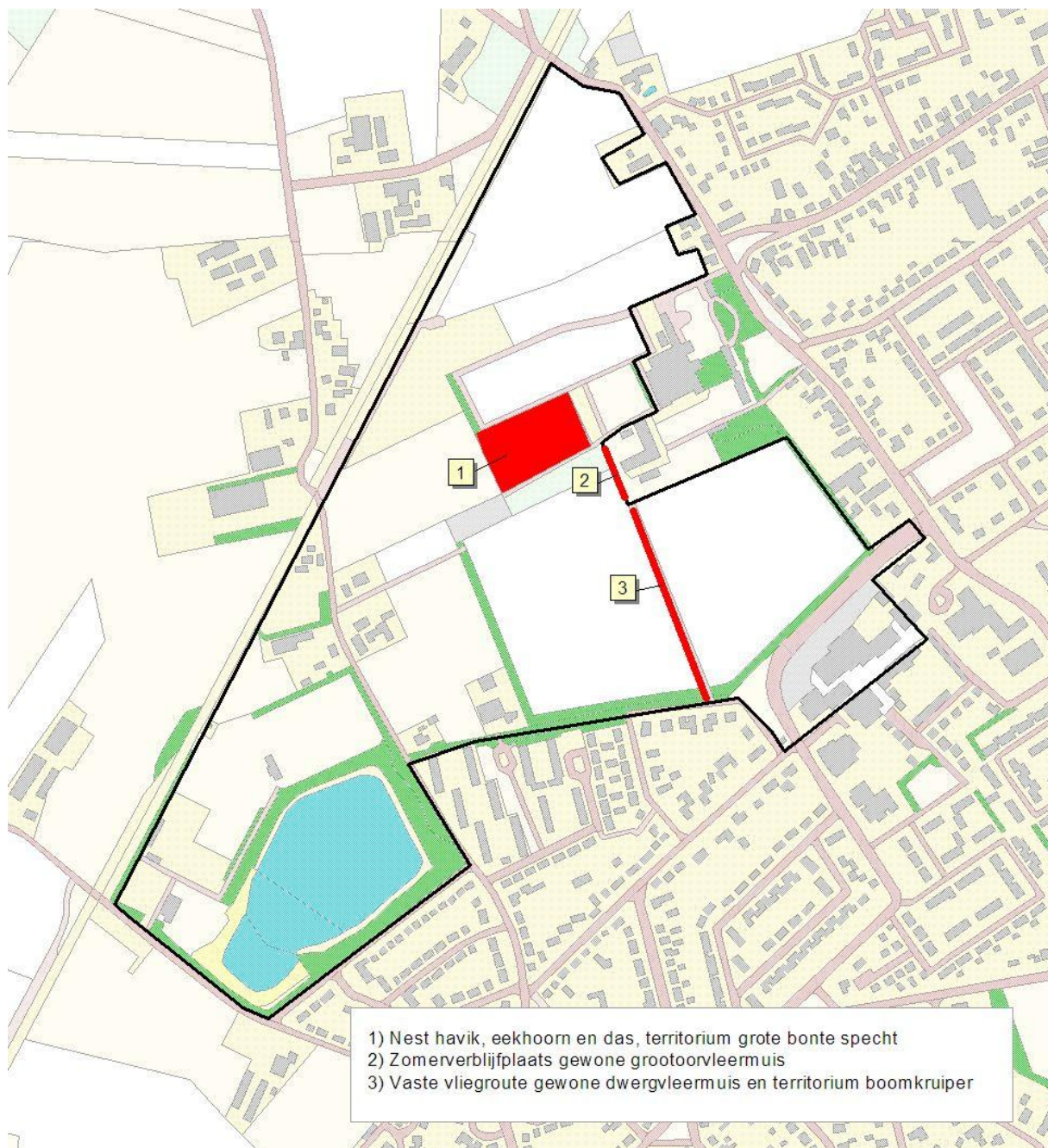
Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Aanwezige beschermde soorten	2
3. Effecten en maatregelen	3
3.1. Havik	3
3.1.1. Situatie plangebied en effecten	3
3.1.2. Maatregelen	3
3.2. Eekhoorn	5
3.2.1. Situatie plangebied en effecten	5
3.2.2. Maatregelen	5
3.3. Kerkuil	5
3.3.1. Situatie plangebied en effecten	5
3.3.2. Maatregelen	5
3.4. Sperwer	6
3.4.1. Situatie plangebied en effecten	6
3.4.2. Maatregelen	6
3.5. Boomkruiper en grote bonte specht	6
3.6. Vleermuizen	7
4. Literatuur en bronvermelding	7

1. Inleiding

In 2014 is in opdracht van Heijmans Vastgoed door Faunaconsult een onderzoek in het gebied Overhoek- Koningsoord uitgevoerd naar beschermde soorten. In augustus 2015 is door Heijmans Vastgoed GOB aan het Ecologisch Adviesbureau Cools de opdracht verleend om met gebruikmaking van de inventarisatiegegevens van Faunaconsult de effecten van de geplande inrichting binnen het plangebied Koningsoord op de beschermde natuurwaarden te bepalen, voor welke soorten een onthefingsaanvraag noodzakelijk is en welke mitigerende en/of compenserende maatregelen er genomen moeten worden.

2. Aanwezige beschermde soorten

Kaart 1: waarnemingen van nesten, territoria en vliegroutes van streng beschermde soorten in 2014.

Naast de op kaart 1 waargenomen nesten, territoria en vliegroutes is door Faunaconsult in 2014 vastgesteld dat de landbouwgronden binnen het plangebied een foerageergebied zijn voor de kerkuil, havik en sperwer.

Volgens Faunaconsult komen van de algemene beschermde soorten in 2014 (mogelijk) de volgende soorten voor: aardmuis, rosse woelmuis, bosmuis, veldmuis, huisspitsmuis, gewone bosspitsmuis, mol en konijn.

3. Effecten en maatregelen

Door de toekomstige inrichting zal het bosje verdwijnen met daarin een nest van de havik en eekhoorn, een dassenburcht en een territorium van de grote bonte specht. Ook de landbouwgronden die nu een foerageergebied zijn voor de kerkuil, havik en sperwer zullen in de toekomst verdwijnen en veranderen in woningen met tuinen en groenvoorzieningen.

De lanen die momenteel fungeren als zomerverblijfplaats voor de gewone grootoorvleermuis, vaste vliegroute voor de gewone dwergvleermuis en broedterritorium voor de boomkruiper zullen niet verdwijnen.

In de onderstaande tekst wordt per soort nader ingegaan op de effecten en maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet. De effecten en maatregelen voor de das zijn in een apart document beschreven door Das en Boom.

3.1. Havik

3.1.1. Situatie plangebied en effecten

In 2014 is door Faunaconsult een nest in een bosje binnen het plangebied vastgesteld en worden de akkers en weilanden binnen het plangebied gebruikt als een foerageergebied. Tevens is in 2014 vastgesteld dat binnen een afstand van 1000 meter rondom het nest binnen het plangebied er geen ander territorium dan wel nest van de havik aanwezig is. Tijdens onderzoek door het Ecologisch Adviesbureau Cools in 2004 is een bosje in het gebied Hazennest een haviksnest waargenomen. Het bosje bevindt zich op iets meer dan 1000 meter van het nest in het plangebied. Na 2004 is in 2010 nog een havik gehoord in het bosje, echter het nest werd niet waargenomen. Het totale foerageergebied van de havik is vele malen groter dan het foerageergebied binnen het plangebied en zal zich minimaal uitstrekken tot aan het Noorderbos en de Oisterwijkse bossen en vennen.

Zowel het nest in het bosje als het foerageergebied binnen het plangebied zullen verdwijnen. Voor vernietiging van het nest van de havik dient een ontheffing te worden aangevraagd bij RVO.

3.1.2. Maatregelen

Nestplaats

De havik in is in staat om zelf een nieuw nest te bouwen, zodat het in principe niet nodig is om alternatieve kunstnesten aan te bieden. De dichtstbijzijnde geschikte locatie voor het bouwen van een nest door de havik bevindt zich in het gebied Hazennest. Op iets grotere afstand (circa 3000 meter) is het Noorderbos een geschikt broedgebied, echter hier kan al een territorium van een havik aanwezig zijn. Het is niet geheel duidelijk in hoeverre kunstnesten door een havik worden gebruikt. Bekend is dat de buizerd dergelijke nesten niet of zelden gebruikt. De lokalisering van de kunstnesten is van belang met betrekking tot aanvullende maatregelen, zoals het treffen van zoneringsmaatregelen waardoor rustige delen ontstaan waar de havik ongestoord kan broeden. Er zullen twee kunstnesten worden geplaatst in de bosjes binnen het gebied Hazennest en/of de Hemeltjens, op circa 1 km afstand van het huidige nest.

Het bosje met daarin het haviksnest zal uiterlijk eind november 2015 worden verwijderd. In de periode augustus-september 2015 worden de kunstnesten voor de havik aangebracht en voor de verwij-

dering van het bosje zal een deskundige nog het bosje inspecteren op de aanwezigheid van beschermde soorten.

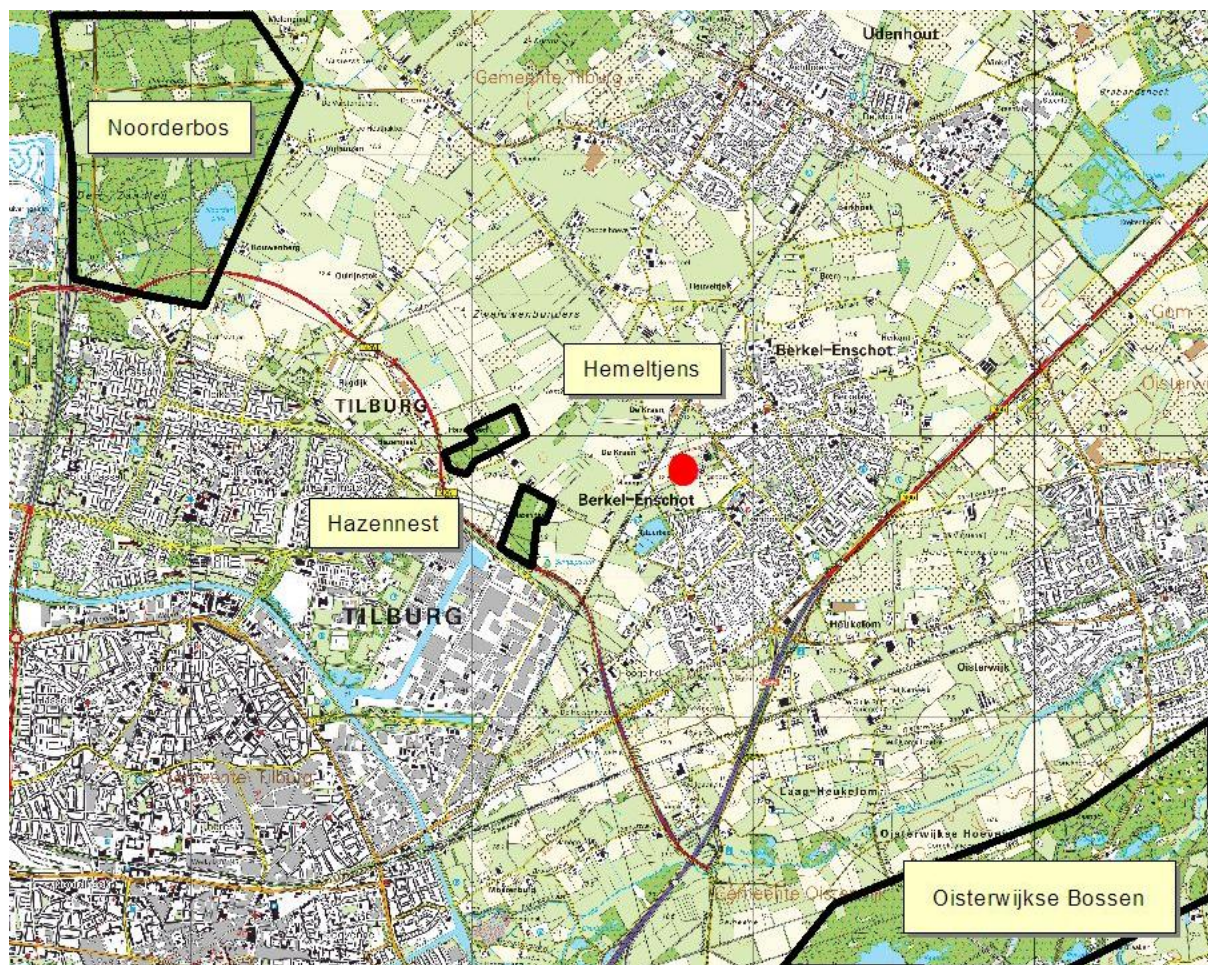
In de periode 2016 tot en met 2018 zal een monitoring worden uitgevoerd met betrekking tot het gebruik van de twee kunstnesten door de havik.

Foerageergebied

Conform de Flora- en faunawet is de aantasting van een foerageergebied ontheffingsplichtig als dit foerageergebied van groot c.q. essentieel belang is voor de functionaliteit van de vaste verblijfplaats van de havik, doordat er onvoldoende alternatief foerageergebied aanwezig is nabij de vaste verblijfplaats. Als een essentieel foerageergebied zijn functie niet meer kan vervullen dan moeten er voorafgaand aan de start van de eigenlijke activiteiten maatregelen worden genomen om het functioneren van een vervangend foerageergebied te garanderen door het nemen van beheer- of inrichtingsmaatregelen.

Aangezien het totale foerageergebied vele malen groter is dan het foerageergebied binnen het plangebied kan worden geconcludeerd dat het desbetreffende plangebied geen essentieel foerageergebied, maar als een onderdeel van een veel groter foerageergebied. Dit totale foerageergebied is voldoende van omvang en kwaliteit om het toekomstige territorium van de havik in stand te houden. Het verlies van het plangebied als onderdeel van het totale foerageergebied zal geen negatief significant effect hebben op het toekomstige territorium, aangezien elders in het totale foerageergebied voldoende voedsel aanwezig is.

Het foerageergebied (exclusief het plangebied) kan wel geoptimaliseerd worden door het nemen van maatregelen zoals genoemd bij de kerkuil.

Kaart 2: ligging huidige nest van havik en eekhoorn ten opzichte van andere potentiële en/of actuele nesten en leefgebieden.

3.2. Eekhoorn

3.2.1. Situatie plangebied en effecten

In 2014 is door Faunaconsult een nest waargenomen in een bosje binnen het plangebied. Dit bosje zal verdwijnen door de toekomstige ontwikkelingen en hiermede ook het nest. Voor vernietiging van het nest van de eekhoorn dient een ontheffing te worden aangevraagd bij RVO.

3.2.2. Maatregelen

De boom met het eekhoornnest alsook de andere bomen in het bosje dienen te worden verwijderd voor de winterperiode, dit wil zeggen uiterlijk eind november 2015. Voordat het bosje met het eekhoornnest wordt verwijderd dienen in een van de lanen binnen en/of nabij het plangebied twee kasten te worden opgehangen in de periode augustus-september 2015. De kasten bevinden zich op op 100-200 meter afstand van het huidige nest. De lanen binnen en nabij het plangebied zijn momenteel al een foerageergebied voor de eekhoorn. Het plaatsen van de kasten en het inspecteren van het bosje met het huidige nest voordat het bosje wordt gekapt zal worden begeleid en/of uitgevoerd door een eekhoorndeskundige.

In de periode 2016 tot en met 2018 zal een monitoring worden uitgevoerd met betrekking tot het gebruik van de twee kasten door de eekhoorn.

3.3. Kerkuil

3.3.1. Situatie plangebied en effecten

Volgens Faunaconsult werden in 2014 de akkers, weilanden, overhoekjes, laanbomen en bosranden in het plangebied door de kerkuil gebruikt om te foerageren. Het is zeer aannemelijk dat het foerageergebied binnen het plangebied behoort tot de kerkuilen die hun nestplaats hebben in de omgeving van De Kraan. Het totale foerageergebied rondom de nestplaats strekt zich zeer waarschijnlijk uit tot en met gebieden zoals het Hazennest, de Hemeltjens en Zwaluwenbunders en mogelijk zelfs tot aan het Noorderbos. Het foerageergebied van de kerkuil binnen het plangebied zal verdwijnen.

3.3.2. Maatregelen

Conform de Flora- en faunawet is de aantasting van een foerageergebied ontheffingsplichtig als dit foerageergebied van groot c.q. essentieel belang is voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de kerkuil, doordat er onvoldoende alternatief foerageergebied aanwezig is nabij de vaste rust- of verblijfplaatsen. Als een essentieel foerageergebied zijn functie niet meer kan vervullen dan moeten er voorafgaand aan de start van de eigenlijke activiteiten maatregelen worden genomen om het functioneren van een vervangend foerageergebied te garanderen door het nemen van beheer- of inrichtingsmaatregelen.

Het foerageergebied binnen het plangebied kan niet als een essentieel foerageergebied worden aangemerkt, maar wel als een belangrijk onderdeel van een veel groter foerageergebied. Dit totale foerageergebied is voldoende van omvang en kwaliteit om het bestaande territorium van de kerkuil in stand te houden. Het verlies van het plangebied als onderdeel van het totale foerageergebied zal geen negatief significant effect hebben op het bestaande territorium, aangezien elders in het totale foerageergebied voldoende voedsel aanwezig is. Compensatie van het foerageergebied is dan ook wettelijk niet noodzakelijk, evenals de aanvraag van een ontheffing voor de vernietiging van het foerageergebied binnen het plangebied.

In het belang van de kerkuil, havik en sperwer wordt echter dringend aanbevolen om het foerageergebied (exclusief het plangebied) te optimaliseren door het nemen van maatregelen zoals:

- extensief maaibeheer van bermen en slootkanten. Afgeraden wordt om een muisonvriendelijk bermbeheer, bijvoorbeeld door het regelmatig zeer kort maaien van de berm, uit te voeren;
- ontwikkelen van zomen langs bosjes, houtsingels en hagen;
- hier en daar het tijdelijk niet gebruiken van landbouwpercelen;
- randenbeheer van weilanden en akkers: ontwikkeling van bloemrijke en deels ook (tamelijk) ruige stroken langs greppels en sloten;
- aanleg van rogge- en/of haverakkers met opslag van geoogst graan;
- aanleg van meer houtsingels, hagen en struwelen op perceelsgrenzen;
- plaatselijk aanbrengen van takkenhopen of houtstapels;

Daarnaast kunnen er diverse maatregelen worden uitgevoerd om verkeersslachtoffers onder kerkuilen te voorkomen, zoals:

- aanbrengen van opgaande begroeiing vlak langs de weg;
- beperken van de verkeersintensiteit en de snelheid, vooral als het donker is;
- verder van de weg af plaatsen van hogere paaltjes;
- het beveiligen van drinkwaterplekken.

3.4. Sperwer

3.4.1. Situatie plangebied en effecten

Van de in het naastgelegen plangebied Abdij Koningsoord broedende sperwer komt binnen het plangebied Koningsoord slechts een klein deel van het totale foerageergebied voor aangezien het foerageergebied c.q. jachtgebied van een sperwer 9 tot 20 km² groot is. Rondom de broedplaats zal het foerageergebied zich uitstrekken tot het Noorderbos, Udenhout, Oisterwijk en Tilburg-oost. Het foerageergebied van de sperwer binnen het plangebied zal verdwijnen.

3.4.2. Maatregelen

Conform de Flora- en faunawet is de aantasting van een foerageergebied ontheffingsplichtig als dit foerageergebied van groot c.q. essentieel belang is voor de functionaliteit van de vaste verblijfplaats van de sperwer, doordat er onvoldoende alternatief foerageergebied aanwezig is nabij de vaste verblijfplaats. Aangezien het totale foerageergebied vele malen groter is dan het foerageergebied binnen het plangebied kan worden geconcludeerd dat het desbetreffende plangebied geen essentieel foerageergebied, maar als een onderdeel van een veel groter foerageergebied. Dit totale foerageergebied is voldoende van omvang en kwaliteit om het bestaande territorium van de sperwer in stand te houden. Het verlies van het plangebied als onderdeel van het totale foerageergebied zal geen negatief significant effect hebben op het bestaande territorium, aangezien elders in het totale foerageergebied voldoende voedsel aanwezig is. Compensatie van het foerageergebied is dan ook niet noodzakelijk, evenals de aanvraag van een ontheffing voor de vernietiging van het foerageergebied binnen het plangebied.

Het foerageergebied kan wel geoptimaliseerd worden door het nemen van maatregelen zoals genoemd bij de kerkuil.

3.5. Boomkruiper en grote bonte specht

In 2014 is door Faunaconsult een territorium van de boomkruiper waargenomen in een laan en van de grote bonte specht in een bosje. De laan waarin de boomkruiper zijn territorium heeft zal niet verdwijnen. De grote bonte specht kan zijn territorium binnen of direct nabij het plangebied verplaatsen naar lanen. Daarnaast komen beide soorten in een straal van 1000-2000 meter rondom het plangebied nog op diverse plekken als broedvogel voor, zodat bij een eventuele verdwijning uit het plangebied er geen negatieve effecten zullen ontstaan op de lokale populaties. Compensatie van verlies van nesten of foerageergebied is voor deze soorten dan ook niet noodzakelijk alsook niet de aanvraag van een ontheffing.

3.6. Vleermuizen

In 2014 is door Faunaconsult een vaste vliegroute van de gewone dwergvleermuis en een vaste verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis in het oosten van het plangebied vastgesteld. Ervan uitgaande dat de vaste vliegroute en vaste verblijfplaats niet verdwijnen door het kappen van bomen is de aanvraag van een ontheffing niet noodzakelijk.

4. Literatuur en bronvermelding

Faunaconsult, 2015.

Flora- en faunaonderzoek op het terrein van de abdij Koningsoord te Berkel-Enschot. Belfeld.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2002.

Flora- en faunawet. 's-Gravenhage.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014.

Soortenstandaard Kerkuil, versie 2.0. Zwolle.